



แนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน  
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Guidelines for the Development of Sustainable Tourism Management  
Planning : A Case Study of the Phipun District in Nakhon Si Thammarat  
Province

เดโช แชน้ำแก้ว\*

Daycho Khaenamkhaew

พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์\*

Pongpasit Onjun

จิตติมา ดำรงวัฒนะ\*

Jittima Damrongwattana

บุญยิ่ง ประทุม\*

Boonying Patoom

เชษฐา มุหะหมัด\*

Chattha Muhamud

Received : February 28, 2021

Revised : May 28, 2021

Accepted : July 24, 2021

#### บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกต ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มแกนนำและผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 16 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกการสังเกต ปฏิบัติและถอดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม และนำเสนอข้อค้นพบโดยพรรณาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การสร้างกฎ-กติการ่วมกันเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกัน และการจัดการท่องเที่ยว การสร้างความเข้าใจกับแกนนำชุมชนโดยร่วมประชุมและปรึกษาหารือ การจัดตั้งองค์กรขับเคลื่อนการทำงานและกระจายผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นธรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมถึงสร้างการเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในลักษณะชุดความรู้ชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ : การวางแผน / การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน / อำเภอพิปูน

\*อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช  
Lecturer in Community Development Program Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si  
Thammarat Rajabhat University

ABSTRACTS

The purpose of this study is to define guidelines for the development of sustainable tourism management planning: A case study of the Phipun District in Nakhon Si Thammarat Province. Qualitative research. Using a series of interviews and a record of observations. The target group consisted of 16 community leaders and elders. In-depth interviews, observations, participatory action, and assessment were used to acquire the data and next, using descriptive analysis, report the findings. The results were as follows: Co-rules for environmental, cultural, inclusivity, and travel management. Meetings and public hearings are used to build trust with community leaders. Community organization to work and disseminate the benefits of tourist management. Tourism activities that are unique. Including learning between communities and tourists in a way that Knowledge of Community to assist tourism in every learning activity.

**Keywords : Planning / Management of sustainable tourism / Phipun district**

**ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม และมีการจัดกิจกรรมประจำปีที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมถือเป็นจุดแข็งของพื้นที่ อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่สามารถเชื่อมโยงไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ แต่ในทางกลับกันแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวขาดความหลากหลายไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว (Zimik, Deeprom, Srirat & Saikaew, 2017) เหตุจากขาดการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนสู่การปฏิบัติที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นมีความโดดเด่นเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยวางแผนที่เหมาะสมในการวางแผนด้วยการเริ่มต้นพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างความรู้ในการบริหารแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนา “ศักยภาพของผู้นำในแหล่งท่องเที่ยว” ร่วมกับประชาชน และเครือข่าย (Jansomkhai, 2019)

รวมถึงแนวทาง “การจัดการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม” ต่อการดำเนินการท่องเที่ยวภายใต้กิจกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์และเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ในด้านบวกมากที่สุดและเกิดผลกระทบในด้านลบน้อยที่สุด (Janprasit, 2019) ในเชิงพื้นที่อำเภอพิปูนมีต้นทุนที่สำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกับคนในชุมชน ภายใต้ “กฎและระเบียบการท่องเที่ยว” ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ และรับรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ควรส่งเสริมความรู้เรื่องการลดมลภาวะ หรือขยะมูลฝอยที่ทำลายสภาพแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน (Damrongwattana, et al., 2018) แม้ว่าอำเภอพิปูนจะมีจุดเด่นดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ยังขาดการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และค้นหาศักยภาพของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และพัฒนา “ระบบการเรียนรู้” ให้คนทุกเพศทุกวัย (Daenseekaew, et al., 2018) เพื่อแนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวและเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับ “กิจกรรมการท่องเที่ยว” เช่น เพื่อการศึกษาเดินป่า และศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวทัศนอาจรทั่วไป และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาเพื่อการสร้างคุณภาพชีวิต (Zimik, Deeprom, Srirat & Saikaew, 2017) ประกอบกับการค้นคว้าจากชาวบ้านและผู้นำชุมชนหาเพื่อหาแนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีของชาวบ้านและการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างยั่งยืน (Somrak & Jaraeprapal, 2017) จึงสร้างแนวทางการวางแผน

แผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกฎกติกาในการท่องเที่ยว การสร้างผู้นำและองค์กร เพื่อจัดการการท่องเที่ยว การกระจายผลประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และระบบจัดการการเรียนรู้ (Jansomkhai, 2019; Zimik, Deeprom, Srirat & Saikaew, 2017; Janprasit, 2019; Damrongwattana, Khaenamkhaew, Onjun & Patoom, 2018; Daenseekaew, et al., 2018)

ดังนั้น จึงสนใจในการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อลงพื้นที่ภาคสนามและแสวงหาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีคำถามการวิจัยว่า แนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการยืนยันข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยการวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้มีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

### วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย ทำการการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พิจารณาข้อมูลจากการสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มแกนนำและผู้สูงอายุในชุมชน คัดเลือกแบบเจาะจงที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นไว้เป็นแนวคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองเก็บข้อมูลกับแกนนำชุมชน จำนวน 1 คน และผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 1 คน จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข และนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) แบบบันทึกการสังเกต ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมเพื่อให้เห็นถึงสภาพทั่วไปเชิงพื้นที่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) กฎ-กติกาในการท่องเที่ยว 2) ผู้นำและองค์กรเพื่อจัดการการท่องเที่ยว 3) การกระจายผลประโยชน์ด้านการจัดการท่องเที่ยว 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว และ 5) ระบบจัดการการเรียนรู้ (Jansomkhai, 2019; Zimik, Deeprom, Srirat & Saikaew, 2017; Janprasit, 2019; Damrongwattana, Khaenamkhaew, Onjun & Patoom, 2018; Daenseekaew, et al., 2018) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ปฏิบัติ และถอดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ กลุ่มแกนนำ และผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 16 คน ในวันเสาร์-อาทิตย์ ใช้เวลาประมาณ 45-60 นาที และใช้ที่พักของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นสถานที่สัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องโทรศัพท์มือถือถ่ายภาพขณะสัมภาษณ์ โดยข้อมูล ภาพประกอบ และเสียงที่บันทึกจะเก็บไว้เป็นความลับ หากประเด็นใดไม่ประสงค์ให้ข้อมูลก็จะไม่บันทึกตามความประสงค์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต ปฏิบัติและถอดประสบการณ์แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มแกนนำและผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 16 คน จากนั้นเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) กฎ-กติกาในการท่องเที่ยว 2) ผู้นำและองค์กรเพื่อจัดการการท่องเที่ยว 3) การกระจายผลประโยชน์ด้านการจัดการท่องเที่ยว 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว และ 5) ระบบจัดการการเรียนรู้ใช้นามสมมุติ ถอดเทป สรุประเด็น และนำเสนอข้อค้นพบโดยพรรณาวเคราะห์

### สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันและการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมภายในชุมชนมีการจัดประชุมแสดงความคิดเห็น สืบค้นปัญหา ร่วมกันนำการแสดงความคิดเห็นแบบประชาคมเป็นข้อตกลง เช่น การสร้างกฎ-กติกาในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าไม้ เขตอุทยาน เป็นต้น จากนั้นเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในพื้นที่มาร่วมเวทีประชาพิจารณ์ในการประกาศเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน อำเภอพิปูน เช่น อ่างเก็บน้ำกระตุน อ่างเก็บน้ำคลองดินแดง น้ำตกเหนือฟ้า น้ำตกหนานน้ำฟุ้ง บ่อน้ำพุร้อน ตำบลพิปูน เพื่อกำหนดข้อตกลงในการดำเนินงานสร้างระเบียบ กฎ-กติกาในชุมชนด้วยกัน เช่น ห้ามทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยว การประกาศพื้นที่เขตห้ามท่องเที่ยวช่วงภัยพิบัติ การประกาศกำหนดช่วงเวลาในการท่องเที่ยวในเวลาราชการ การกำหนดหน่วยอาสาสมัครเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยว จากนั้นสรุปผลในเวทีประชาคมในพื้นที่โดยการให้แกนนำชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นสร้างกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ เมื่อได้แบบแผนกฎ-กติกาที่ชัดเจนแล้ว จึงออกประกาศและประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างเป็นทางการ

2. การสร้างความเข้าใจกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อจัดตั้งองค์กร หรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยริเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น จากกลุ่มอาสาสมัครที่มีบทบาททางสังคม เช่น ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำเกษตรกร ผู้นำสตรี ประชุมหาแนวทางร่วมกัน และจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครจัดการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มอาสาสมัครนำเที่ยวร่วมสร้างแผนงานการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันด้วยความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมของตนเอง

3. การกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมทางสังคมด้านการจัดการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งทำเนียบผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวอำเภอพิปูนเพื่อกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมทางสังคมด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยมีการประชุมเพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมกิจกรรมการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย เพราะด้วยลักษณะพื้นฐานของชุมชนในอำเภอพิปูนทางนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่นใช้คำนามเรียกตนเองว่า “ชาวนอกเขา” มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตามวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านความรู้ และความเชื่อในคำรังสีฟในป่าจากรุ่นสู่รุ่น

5. มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว หรือ “ชาวบ้านในพื้นที่” ในอำเภอพิปูนกับผู้มาเยือน หรือ “นักท่องเที่ยว” เพื่อสร้างระบบการสื่อสารในงานพัฒนาชุมชน ด้วยการให้ความสำคัญในการช่วยให้เกิดการรับรู้เข้าใจ และร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น หากไม่มีการสื่อสาร หรือสื่อสารน้อย หรือสื่อสารไขว้เขวจากความเป็นจริง จากพัฒนาการด้านประวัติศาสตร์ชุมชนในยุค

ต่างๆ กระบวนการเรียนรู้การที่จะประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมต่างมีระบบกลไก ได้แก่ การแบ่งบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนสืบค้นตำนานชื่อบ้านนามเมืองให้มีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงตามหลักประวัติศาสตร์ รวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนจากทุกพื้นที่ในชุมชนอำเภอพิบูลย์ สงเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนจนตกผลึกเป็นความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้สู่แหล่งเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เช่น โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว และกลุ่มอาชีพต่างๆ รวมถึงจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ชุดความรู้ของชุมชนและการแลกเปลี่ยน “ชุดความรู้ของชุมชน” ระหว่างชาวบ้านในพื้นที่อำเภอพิบูลย์กับนักท่องเที่ยว

### อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายผลดังนี้

1. การสร้างกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันและการท่องเที่ยวโดยการประชุมแสดงความคิดเห็นและสืบค้นปัญหาร่วมกัน การร่วมเวทีประชาพิจารณ์เพื่อกำหนดข้อตกลงในการดำเนินงานสร้างระเบียบและกฎกติกาในชุมชน อาทิเช่น ห้ามทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยว ประกาศพื้นที่เขตห้ามท่องเที่ยวช่วงภัยพิบัติ กำหนดช่วงเวลาในการท่องเที่ยว กำหนดหน่วยอาสาสมัครดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งรับกับการศึกษาของ Damrongwattana, Khaenamkhaew, Onjun & Patoom (2018) ที่ค้นพบว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยการออกกฎและระเบียบการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ และรับรู้ร่วมกันเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ในประเด็นการลดมลภาวะหรือขยะมูลฝอยที่ทำลายสภาพแวดล้อม จากนั้นสรุปแบบแผนกฎกติกาที่ชัดเจนจึงออกประกาศและประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ทราบอย่างเป็นทางการ

2. การสร้างความเข้าใจให้กับผู้นำเพื่อจัดตั้งองค์กรเป็นกลไกในการทำงานเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Onjun, et al. (2018) พบว่า องค์กรชุมชนมีส่วนสำคัญในการแนะนำการท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีคนในชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ พร้อมทั้งมีองค์กรชุมชน หรืออาสาสมัครในชุมชนมาประสานงานการท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงกันพร้อมที่จัดต้อนรับนักท่องเที่ยว

3. การกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมทางสังคม โดยจัดตั้งทำเนียบผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่ท่องเที่ยวอำเภอพิบูลย์เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว และเพื่อกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมทางสังคมด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Khaenamkhaew, et al. (2020) ที่พยายามเน้นถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันภายใต้กิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน

4. ในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สอดคล้องกับการศึกษาของ Khaenamkhaew, et al. (2021) พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นการเรียนรู้ร่วมกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเห็นได้จากงานของ Jakae, et al. (2019) ที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไทยภูเขาที่พยายามรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ รวมถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยการสร้าง ปรับปรุงยุคต่อกับการค้าเดินชีวิต เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจวัฒนธรรมพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับงานของ Patoom, et al. (2018) ที่กล่าวถึงการจัดระบบดูแลความปลอดภัยตามจุดต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการโดยสารประจำทาง มีรถเช่า หรือรถนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และมีป้ายบอกทางหลากหลาย

ภาษาที่สามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ รวมถึงสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ มีร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าท้องถิ่น หรือสินค้าที่ระลึกตลอดสองข้างทางเพื่อกระจายรายได้ในลักษณะเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองให้คนมีงานทำเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

5. ระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยสร้างระบบการสื่อสารในงานพัฒนาชุมชน และระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Keyuraphan, Bookoum & Sungrugsa (2016) ในการส่งเสริมตระหนักถึงคุณค่า และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และความร่วมมือระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว เกิดเป็นชุดความรู้ของชุมชนสู่แหล่งเรียนรู้ และจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะ C-C-S-A-L-K ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน  
กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน  
กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช รายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างกฎ-กติการ่วมกัน (Co-rules) ในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันและการท่องเที่ยวผ่านประชุม สืบค้นปัญหา ประชาพิจารณ์เพื่อกำหนดข้อตกลง สรุปกฎกติกา ออกประกาศ และประชาสัมพันธ์ข้อมูล

2. การจัดตั้งองค์กรชุมชนเป็นกลไกในการทำงาน (Community organization) เพื่อเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และการพัฒนาชุมชนผ่านการท่องเที่ยวในชุมชน

3. กระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมทางสังคม (Spread the benefit) ตั้งแต่การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว และทำเนียบผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อให้เกิดการกระจายกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยว และผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Activities of Unique Travel) ที่สามารถสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน

5. การเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว (learning together) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน นักท่องเที่ยว และกลุ่มองค์กรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมการเรียนรู้

6. ชุดความรู้ชุมชน (Knowledge of the community) เพื่อการสืบค้นตำนาน ความเป็นมา หรือประวัติศาสตร์ชุมชน โดยการรวบรวมและสังเคราะห์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สู่แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

### ข้อเสนอแนะ

ขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเข้าใจในบริบทพื้นที่จริงๆ เพื่อทราบถึงปัญหา แล้วจึงกำหนดคำถามการวิจัยหรือนำไปสู่วัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกัน

2. ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์สามารถใช้เป็นแนวทางสร้างความเข้าใจถึงบริบทชุมชน และแนวทางการวางแผนจัดการท่องเที่ยวอย่างเพื่อพัฒนาชุมชนที่ขับเคลื่อนจากกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน

ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างอาชีพและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อต่อยอดกิจกรรม และพัฒนาคนรุ่นใหม่จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์

### กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และขอขอบคุณ ทุนการวิจัยจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

### References

- Daenseekaew, S., et al. (2018). Thai Human Development for Sustainable Living. *Journal of Nursing and Health Care*, 36(2), 214-221.
- Damrongwattana, J., et al. (2018). The Assessment Readiness Tourism Potential by the Community Learning, The Case Study : Community Leaders, Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of MCU Nakhondhat*, 5(1), 58-69.
- Janprasit, W. (2019). Event tourism : a new alternative for sustainable tourism. *Silpakorn University Journal*, 36(6), 104-125.
- Jakae, O., et al. (2019). The Continuance New Year tradition for Promoting Cultural Tourism of



- Thai Hill tribe Ethnic Groups Khlong Lan District in Kamphaeng Phet Province. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.) Journal**, 25(3), 87-101.
- Keyuraphan, L., Bookoum, W. & Sungrugsa, N. (2016). A Development Model of Thai Phuan Community's Tourism Activity Management to Promote Creative Learning in Nakhon Nayok. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 9(2), 2190-2201.
- Khaenamkhaew, D., et al. (2020). Community history in the era of economic and social revival, A case study of Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. **Journal of MCU Buddhapanya Review**, 5(3), 79-87.
- Khaenamkhaew, D., et al. (2021). Model and Creating New Meaning for Community-Based Tourism in Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. **Psychology and Education Journal**, 58(4), 1299-1303.
- Onjun, P., et al. (2018). The Development Community Approach for Readiness Tourism by the Community The Case Study : Community Leaders and Travel Clubs at Phipun district, Nakhon Si Thammarat province. **Journal of MCU Nakhondhat**, 5(1), 79-90.
- Patoom, B., et al. (2018). A Studying Readiness Tourism by the Community of Facility Management At Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. **Journal of MCU Buddhapanya Review**, 5(3), 70-78.
- Somrak, K. & Jaraeprapal, U. (2017). The Model of the Academic Coordination Team to Build Livable Communities Project, Nakhon Si Thammarat Province. **Area Based Development Research Journal**, 9(6), 482-495.
- Zimik, P.R., Deeprom, N., Srirat, P. & Saikaew, W. (2017). Sustainable Tourism Networking System of Khao Phra, Phipoon, Nakhon Si Thammarat. **Journal of Southern Technology**, 10(1), 11-19.